

VINDEN ANDEREN U EEN GEVAAR OP DE WEG?

'Mijn autosleutels inleveren? Dat bepaal ik zelf wel', zegt menig oudere automobilist. Hun kinderen maken zich echter vaak zorgen over hun rijgedrag. Het rijbewijs verlengen gaat straks waarschijnlijk niet meer zo eenvoudig als nu. "Blijven rijden is verstandig, maar het moet wel verantwoord zijn."

Henk (88) uit Bussum is onzekerder geworden in het verkeer. "Alles gaat zo snel. Mijn ritjes beperk ik daarom tot de vertrouwde route naar de supermarkt. Al eerder ben ik gestopt met het bezoeken van vrienden en familie als ik daarvoor de snelweg op moet. Mijn kinderen wonen in de omgeving en komen me halen als ik bij ze ga eten. Ik zou ook best zelf naar ze toe kunnen rijden hoor, maar ik ga dan graag voor het donker weer terug." De auto van Henk staat nu vrijwel ongebruikt in zijn garage.

KRASSEN EN DEUKJES

Zijn dochter Mirjam (60): "Als ik weleens bij pa in de auto zat, viel me zijn rijgedrag op. Hij reed te rechts van de weg, vlak langs geparkeerde auto's, sneed bochten erg scherp aan en merkte fietsers pas laat op. Geregeld maakte ik er een opmerking over, maar dat werd door hem weggewuifd. Met zijn rijervaring zou hij niet gauw brokken maken, beweerde hij. Ik begon me echt zorgen te maken, toen hij steeds meer krassen en deukjes in zijn auto kreeg. Hij had zelf niet meer in de gaten dat hij een paaltje of een muur had geraakt. Maar ik schrok echt toen hij zei niet te weten dat ook langzaam verkeer van rechts tegenwoordig voorrang heeft." Henk - vorig jaar nog

moeiteloos zijn rijbewijs met vijf jaar verlengd - moet er niet aan denken zijn auto helemaal niet meer te kunnen gebruiken. "Dan ben ik mijn vrijheid kwijt!"

'IK RIJD BETER DAN VROEGER'

De situatie van Henk en Mirjam is herkenbaar. In een onderzoek van 'EenVandaag' in 2017 zegt de helft (52%) van de familieleden dat hun ouders naarmate ze ouder worden steeds minder veilig rijden. Een derde (36%) maakt zich daar regelmatig zorgen over; ze signaleren dat het reactievermogen achteruitgaat en dat hun ouders steeds langzamer en voorzichtiger gaan rijden. Eén op de drie (34%) heeft zijn ouders aangesproken op hun rijgedrag. Veel ondervraagden vinden dit wel moeilijk en de boodschap lijkt ook niet altijd aan te komen bij de automobilisten op leeftijd. Dat blijkt: 'EenVandaag' ondervroeg ook ruim 2.000 75-plussers die nog regelmatig autorijden en slechts 4 procent zegt door mensen in hun omgeving, bijvoorbeeld de kinderen of de partner, weleens aangesproken te zijn op het rijgedrag. Tweederde (67%) vindt dat zij naarmate zij ouder worden even veilig rijden als toen ze jonger waren. Een kwart (22%) zegt zelfs veiliger te rijden dan vroeger. Slechts 8 procent heeft het idee dat hun rijgedrag met de jaren minder veilig is geworden.

BIJ LINKSAF SLAAN GAAT HET VAAK MIS

Ouderen hebben vooral problemen met het links afslaan op kruispunten en invoegen op snelwegen, zo blijkt uit onderzoek. Kruispunten zijn over het algemeen complexe verkeerssituaties, waar je onder tijdsdruk je aandacht moet verdelen over verschillende deeltaken. Ouderen hebben daar mede door hun tragere reactiesnelheid relatief vaak moeite mee.

Bron: SWOV

Onderzoekster Ragnhild Davidse (SWOV): 'Ouderen zijn vaker betrokken bij een dodelijk ongeval.'

LASTIG TOEGEVEN

Het overschatten van de eigen rijvaardigheid is automobilisten eigen. "In onderzoeken vindt steevast de meerderheid zichzelf beter rijden dan anderen. Statistisch gezien kan dat natuurlijk niet", zegt Ragnhild Davidse. Zij is hoofd onderzoek Gedrag in het verkeer

bij SWOV, het nationaal wetenschappelijk instituut voor verkeersveiligheidsonderzoek. Ook verkeerspsycholoog Gerard Tertoolen vindt deze bevindingen heel herkenbaar. "Ik moest tegen mijn eigen vader zeggen: 'Pa, dit gaat echt niet meer.' Als je decennialang je auto moeiteloos hebt beheerst, is het ontzettend lastig om toe te geven dat je het kwijt bent. Dan schiet je in de weerstand, reageer je niet meer rationeel en neger je de zorgen die men uit." Davidse: "Het afscheid van de auto betekent ook vaak het inleveren van een stuk sociaal leven."

GEVAAR OP DE WEG?

"Ouderen zijn vaker betrokken bij een dodelijk ongeval. Maar dit komt vooral door hun eigen lichamelijke kwetsbaarheid. Als ze bij een ongeval betrokken zijn, dan raken ze daarbij zelf het ernstigst gewond.", legt Davidse uit. Bij een botsing met dezelfde kracht is het overlijdensrisico bij een 75-jarige inzittende ongeveer drie keer zo groot als bij een achttienjarige.

Verkeerspsycholoog Gerard Tertoolen: 'Oudere rijder is geneigd kritiek op rijstijl weg te wuiven.'

Bij het ouder worden is over het algemeen sprake van afnemende motorische functies, minder spierkracht, visuele en auditieve beperkingen en verminderd reactievermogen.

Ouderen mijden vaak snelwegen en rijden vooral op binnenwegen en in de bebouwde kom. Daar is de kans op ongevallen groter. Daar staat tegen-

over dat ouderen vaak inzicht hebben in de eigen beperkingen, beschikken over grote rijervaring, reizen als het minder druk is of als het licht en droog is, minder onder invloed van alcohol rijden en zich beter aan de verkeersregels houden. Ouderen die nog autorijden, lopen ook vaker ernstig letsel (resultierend in ziekenhuisopname of overlijden) op door een botsing met een andere automobilist dan dat ze als automobilist door een aanrijding ernstig letsel veroorzaken bij een andere weggebruiker. Davidse: "Ze zijn meer een gevaar voor zichzelf dan een gevaar voor anderen."

Ingrid Wetsjer (Veilig Verkeer Nederland): 'Ik kan iedereen een opfriscursus aanbevelen!'

BLIJVEN RIJDEN

Automobilisten die veel rijden hebben een lager ongevalsrisico dan automobilisten die weinig rijden. Tertoolen: "Ouderen zijn gebaat bij oefening van de grijze cellen door te blijven deelnemen aan het verkeer. Mits dat verantwoord gebeurt. Of de persoon in kwestie daar echt toe in staat is, moet dan wel vastgesteld worden. De huidige keuring voor de verlenging van het rijbewijs van 75-plussers kan nauwelijks serieus genomen worden. Mijn eigen schoonouders van boven de tachtig zeggen letterlijk: 'Dat stelt helemaal niks voor. Alleen even je ogen testen en dan sta je weer buiten.' Er slippen nu te veel hoogbejaarden door die eigenlijk niet meer zouden moeten rijden. Bij de test ontstaat totaal geen beeld hoe iemand reageert in het verkeer. Er zou even meegereden moeten worden om te kijken of iemand nog geschikt is. Natuurlijk, het is een momentopname en iemand kan een slechte dag hebben. Maar je kunt er wel heel veel uit aflezen."

'ER ZIJN GRENZEN'

Ook adviseert Tertoolen een betere afstemming tussen de keuringsarts en de huisarts, al weet hij dat het ouderen dan afschrikt ziektes te melden.

Zo'n keuring mag niet de insteek hebben: we gaan lekker je rijbewijs afpakken. Je moet het zien als een extra ondersteuning om te kunnen blijven rijden, misschien met een aangepaste bril, gehoorapparaat, bepaalde ondersteuning in de auto of misschien een paar rijlessen. Er verandert heel veel in het verkeer. Matrixborden boven de snelweg had je bijvoorbeeld vroeger niet en ouderen hebben soms moeite daar adequaat op te reageren. Ik ben voor eigen verantwoordelijkheid, maar die heeft wel zijn grenzen."

BIJ VVN TEST U UZELF

Ingrid Wetser, woordvoerder van Veilig Verkeer Nederland: "Wij zijn geen CBR, maar volgen de discussie over de keuringen wel. Het huidige systeem is niet het veiligste, want er wordt nauwelijks iemand afgekeurd. Wellicht is er een rol voor de huisarts weggelegd." Ze is blij dat de VVN-opfriscursussen voor senioren na de corona-onderbreking weer op gang komen. Het programma bestaat uit een interactieve theoriecursus, een ogentest, een orentest en een reactietest. Soms rijdt de cursist samen met een rij-instructeur een stukje in zijn eigen auto en krijgt hij tips om nóg beter te rijden. VVN benadrukt: "U test uzelf, wij kunnen en willen u nooit het rijbewijs afnemen."

Meer informatie en aanmelden: vvn.nl/opfriscursussen

EIND VAN HET JAAR DUIDELIJKHEID

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat onderzoekt nu hoe het keuringssysteem aangepast kan worden zodat wordt uitgegaan van medische indicatie in plaats van leeftijd. Het heeft SWOV om advies gevraagd. Eén mogelijkheid is het afschaffen van de leeftijdsgebonden keuring en het invoeren van een periodieke screening waarbij iedere automobilist bij elke verlenging van het rijbewijs een gezondheidsverklaring moet invullen. Nu geldt een morele plicht voor rijbewijsbezitters om wijzigingen in de medische conditie te melden; dat zou wettelijk verplicht kunnen worden. De medische keuring zou voortaan door de eigen huisarts uitgevoerd kunnen worden. De minister overlegt nu met het CBR, hield deze zomer ook nog een burgerraadpleging en komt voor het eind van het jaar met een brief aan de Tweede Kamer waarin staat hoe het keuringstelsel wordt aangepast. ■

De namen Henk en Mirjam zijn om privacyredenen gefingeerd.

OGEN & MEDICIJNEN

- Voor veilig autorijden spelen de gezichtsscherpte en het gezichtsveld een belangrijke rol. Ervaart u klachten op dit gebied of ziet u slecht in het donker? Aarzel dan niet en raadpleeg een opticien of oogarts.
- Door het gebruik van medicijnen vallen jaarlijks zo'n honderd verkeersdoden. Krijgt u medicijnen voorgeschreven, vraag dan altijd aan de arts of deze de rijvaardigheid beïnvloeden en bekijk de bijsluiters. Voorbeelden van medicijnen die slecht samengaan met verkeersdeelname zijn slaapmiddelen, kalmeringsmiddelen of antidepressiva. Stap dan niet achter het stuur.

DEELNEMERS GEZOCHT ONDERZOEK RIJDEN MET BEGINNENDE DEMENTIE

Blijven autorijden met de ziekte van Alzheimer? Sinds 2009 is het automobilisten met beginnende dementie onder voorwaarden, waaronder een jaarlijkse controle, toegestaan om te rijden. Omdat alzheimer tegenwoordig in een veel vroeger stadium kan worden vastgesteld, onderzoekt SWOV nu of het mogelijk is te voorspellen hoe lang men rijgeschikt blijft. Er worden nog deelnemers voor dit onderzoek gezocht. Zij worden anderhalf jaar gevolgd. In deze periode doen zij verschillende tests bij SWOV, wordt hun rijgedrag geregistreerd en doen ze bij het CBR drie keer een rijtest in de eigen auto. Deelnemers krijgen op grond van het onderzoek onder andere een vrijblijvend persoonlijk advies over hun rijgeschiktheid, waarbij niemand zijn rijbewijs kan kwijtraken. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via onderzoek@swov.nl of bel 06-22164836.